

Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках з предмета «Захист Вітчизни»

Досвід старшого вчителя предмета
«Захист Вітчизни» Шоптенка С.М.,
спеціаліста вищої категорії,
КУ ССШ №10, м. Суми,
Сумської області

У сучасних умовах одним із актуальних завдань є підвищення ефективності проведення уроку з предмета «Захист Вітчизни». Тому, я застосовую такі ефективні форми уроків, як уроки-презентації; типи уроків – комбіновані; методи проведення уроків - інтерактивний (метод «Мозкового штурму», «Вільного мікрофону», «Навчаючи – учуся», «Займи позицію», брейн-ринги), які найбільше відповідають особистісно зорієнтованому підходу до навчання.

Пропоную розроблений урок з основ цивільного захисту.

План - конспект проведення уроку з учнями 10 -х класів з основ цивільного захисту.

Тема 10.2. Надзвичайні ситуації .

Урок 1. Класифікація та основні причини виникнення надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації природного, техногенного та соціально-політичного характеру.

Мета:

Навчальна:

Ознайомити учнів з надзвичайними ситуаціями природного, техногенного та соціально-політичного характеру.

Розвивальна:

Розвивати вміння поводити себе в надзвичайних ситуаціях; виробляти вольові якості, розвивати здоров'язберігаючу компетентність; запобігати проявам паніки; розвивати логічне мислення.

Виховна:

Виховувати пильність, уважність, дисциплінованість.

Педагогічні очікування:

Учні повинні:

знати: класифікацію та основні причини виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціально-політичного характеру.

уміти: визначати обстановку та діяти у надзвичайних ситуаціях.

засвоїти терміни і поняття: надзвичайна ситуація, аварія, катастрофа, стихійне лихо.

Навчальні питання:

1. Класифікація та основні причини виникнення надзвичайних ситуацій.
2. Надзвичайні ситуації природного, техногенного та соціально-політичного характеру.

Форма проведення: урок-презентація.

Тип уроку: комбінований.

Місце уроку в навчальній темі: поточний.

Метод проведення: показ, пояснення, інтерактивні методи.

Місце проведення: кабінет.

Час проведення: 45 хв.

Міжпредметні зв'язки: основи здоров'я .

Матеріальне забезпечення:

- конспект, плакати,
- дидактичний матеріал,
- мультимедійне обладнання,
- ноутбук,

Хід уроку

I. Організаційний момент - 5 хв.

1. Шикування, доповідь, привітання.
2. Перевірка наявності учнів їх зовнішнього вигляду.
3. Тренування у виконанні стройових прийомів.

II. Актуалізація опорних знань і умінь учнів - 5 хв.

1. Перевірка домашнього завдання (*методом діагностичних тестів*)

Мотивація – 2 хв.

Щодня у світі фіксують тисячі подій, під час яких відбувається порушення нормальних умов життя і діяльності людей (стихійні лиха, аварії, катастрофи, епідемії, терористичні акти, збройні конфлікти).

За даними ООН, на межі другого й третього тисячоліть через стихійні лиха загинуло близько 3 млн. людей, загальна кількість потерпілих сягнула майже 800 млн. людей. Спостерігається зростання кількості стихійних лих, наприклад: частота засух збільшилася у 8 разів, пожеж і вивержень вулканів — у 3 рази, циклонів, повеней та епідемій — удвічі.

Щорічно в Україні виникає до 300 надзвичайних ситуацій, спричинених природними чинниками.

Тому, ми сьогодні з вами ознайомимся з надзвичайними ситуаціями природного, техногенного та соціально-політичного характеру.

Оголошення теми, мети, навчальних питань - 1 хв.

III. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу – 18 хв .

1. Класифікація та основні причини виникнення надзвичайних ситуацій.

(слайд № 5)

Надзвичайна ситуація – це що на вашу думку? *(метод проблемних запитань).*

Надзвичайна ситуація це - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною ситуацією, що призвела або може призвести до загибелі людей та матеріальних втрат.

Аварія – це небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила загибель людей, або створює загрозу життю та здоров'ю людини, призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання, порушує виробничий процес чи завдає шкоди довкіллю

Катастрофа – це велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків.

(слайд № 6)

Надзвичайні ситуації класифікують за *характером походження, ступенем поширення, величиною людських втрат та матеріальних збитків.*

Залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій на території України, визначаються такі види:

- НС природного характеру,
- НС техногенного характеру,
- НС соціально-політичного характеру,
- НС воєнного характеру.

(слайд № 7)

Залежно від ступеня поширення, величиною людських втрат та матеріальних збитків надзвичайні ситуації поділяються на рівні:

- державний, - місцевий,
- регіональний. - об'єктовий.

Які ж причини виникнення надзвичайних ситуацій на вашу думку? *(метод проблемних запитань)*.

Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій *(слайд № 12)*

1. Це збільшення загальної чисельності населення Землі і заселенням раніше непридатних для проживання районів, які найбільше потерпають від дії стихії.
2. Надмірна концентрація промислових об'єктів у багатьох районах України.
3. Ускладнення технологічних процесів з використанням значної кількості вибухо-, пожежо-, хімічно- та радіаційнонебезпечних речовин.
4. Суттєве зношення промислового обладнання, навіть за умови його неповного використання, призводять до зростання кількості аварій та катастроф.
5. Порушення технології виробництва, правил експлуатації обладнання, машин.
6. Через низьку трудову і технологічну дисципліну.
7. Через недотримання заходів безпеки.
8. Низьку фахову підготовку працівників.

Метод «Вільний мікрофон» 1. Назвати види надзвичайних ситуацій.

2. Назвати рівні надзвичайних ситуацій.

2. Надзвичайні ситуації природного, техногенного та соціально-політичного характеру. *(слайд № 13)*

2.1. Надзвичайні ситуації природного характеру.

Стихійне лихо – це надзвичайне природне явище, що діє з великою руйнівною силою, завдає значної шкоди району, порушує нормальну життєдіяльність населення, знищує матеріальні цінності.

Спостерігається зростання кількості стихійних лих, наприклад:

частота засух збільшилася у 8 разів, пожеж і вивержень вулканів — у 3 рази, циклонів, повеней та епідемій — удвічі.

Щорічно в Україні виникає до 300 надзвичайних ситуацій, спричинених природними чинниками.

Розглянемо основні види стихійних лих:

(слайд №14)

Повені — тимчасове затоплення значної частини суші водою в результаті розливу річок унаслідок великої кількості опадів, інтенсивного танення снігу, утворення заторів льоду під час весняного паводка, вітрового нагону води в річки з моря.

Селевий потік — потік суміші ґрунту й води, у якому багато каміння і уламків зруйнованих гірських порід і дерев. Небезпечними районами України щодо селів є Крим, Карпати. Селеві потоки утворюються в гірських і передгірських районах у результаті великої кількості дощів, швидкого танення льоду, гірського снігу, землетрусів.

(слайд №15)

Зсуви — ковзне зміщення мас гірських порід схилом під дією сили тяжіння внаслідок повені, землетрусу, послаблення міцності порід через сільськогосподарську діяльність або будівництво, які здійснюють, не враховуючи геологічних умов місцевості

(слайд №16)

Землетруси — це могутні та грізні прояви внутрішніх сил Землі, які викликають підземні поштовхи і коливання земної поверхні та супроводжуються інтенсивними зсувами земної кори. Щорічно у світі реєструється понад 1 млн. сейсмічних поштовхів. Землетруси відбуваються як на суші, так і на дні океанів та морів (тоді їх називають моретрусами, або моремото).

(слайд №17)

Смерч (торнадо) — атмосферний вихор, що виникає в грозовій хмарі і поширюється аж до поверхні землі. Він має вигляд стовпа, іноді з вигнутою віссю обертання, діаметром до десятків і сотень метрів з лійкоподібними розширеннями догори і донизу. *Повітря в смерчі обертається проти ходу*

годинникової стрілки зі швидкістю до 100 м/с і одночасно підіймається спірально, втягуючи в себе різноманітні предмети.

Смерч майже завжди добре помітний; при його підході чути оглушливе завивання.

Середня швидкість переміщення смерчу складає 50-150 км/год. (слайд №18)

Сніжні лавини, замети, хуртовини порушують нормальну роботу всіх видів транспорту, промислової діяльності, комунально-енергетичних та інших об'єктів (слайд №19).

Різні перепади температур спричиняють обмерзання дротів й опор повітряних електропередач, зв'язку, гололід на дорогах.

Специфічним стихійним лихом є засуха, коли над великою територією тривалий час не випадають опади. Це призводить до зникнення вологи в ґрунті і відповідно до масової загибелі рослинності. Засухи спричиняють підвищену пожежну небезпеку і природні пожежі.

Пожежі — стихійне поширення нищівної дії вогню, який виходить з-під контролю людини.

Блискавка. Щомиті на планеті відбувається від 1500 до 2000 гроз, а блискавка спалахує до 6000 разів протягом хвилини. Сила струму під час грозового електричного розряду змінюватися від 10 000 А до 40 000 А.

Безпосередньо в каналі проходження блискавки температура повітря сягає 30 000°C, а тиск вимірюється величинами від 10 до 30 атмосфер.

Висновок :

Надзвичайні ситуації природного характеру завдають людям величезних втрат та матеріальних збитків.

2.2. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. (слайд №20-22)

Крім надзвичайних ситуацій природного характеру (стихійних лих), не менш важливі для сучасної людини техногенні надзвичайні ситуації, які виникають на об'єктах, створених розумом і руками людей.

Такими об'єктами можуть бути: промислові підприємства, технічні та транспортні засоби, які використовує людина в своєму житті. **У наш час** виробничі, транспортні та побутові аварії та катастрофи за своїми наслідками не поступаються стихійним лихам, а часто перевершують їх.

Отже, надзвичайні ситуації техногенного характеру — це наслідок транспортних аварій, катастроф, пожеж, неспровокованих вибухів чи їх загроза, аварій з викидом небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин, раптового руйнування споруд та будівель, аварій на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічних аварій на греблях, дамбах тощо. *(слайд № 23)*

Великі аварії та катастрофи на об'єктах можуть виникнути внаслідок стихійного лиха, а також порушень технології виробництва, правил експлуатації різних машин, обладнання і встановлених норм безпеки.

Відомо, що понад 50% аварій та катастроф, що виникають у господарському комплексі, припадають на транспорт.

Транспортні аварії поділяються: *(слайд № 24)*

на автомобільні, залізничні, авіаційні, водні та трубопровідні.

Аварії на автомобільному транспорті.

Серед усіх видів транспорту сумне лідерство за кількістю трагічних наслідків і матеріальних збитків належить автомобільному транспорту. *(слайд № 26)*

На дорогах України щорічно виникають десятки тисяч автомобільних аварій і катастроф. Статистика свідчить, що протягом кожних 10 хв відбувається одна ДТП, щодня в автокатастрофах гинуть 2 дитини, до 30 дорослих людей і ще 170 отримують важкі травми й термічні опіки.

У ряді випадків автомобільні аварії супроводжуються вибухами, пожежами, викидами отруйних речовин, потраплянням автомобілів у прірву, воду.

Аварії на залізничному транспорті. *(слайд № 27)*

Основними причинами аварій та катастроф на залізничному транспорті є несправність колії, рухомого складу, технічних засобів керування, прорахунки відповідальних за безпеку руху поїздів тощо.

Понад 40% залізничних аварій та катастроф відбувається з вини залізничників. У процесі аварії, що виникла, крім зіткнень, можливе і сходження поїздів з колії, а також виникнення пожежі й вибуху. Особливу небезпеку складають аварійні ситуації під час перевезень радіоактивних речовин (РР) і сильнодіючих отруйних речовин (СДОР).

Авіаційні аварії та катастрофи.

Світова статистика свідчить про те, що майже половина авіаційних аварій та катастроф відбувається на льотному полі, а половина — у повітрі, на різноманітних висотах, нерідко над малонаселеною територією землі або над водною поверхнею.

Щодо кількості потерпілих під час авіакатастроф, то тут часто діє принцип «усе або нічого».

Пожежі.

(слайд № 28)

Пожежі виникають унаслідок недотримання правил пожежної безпеки. Пожежі в містах і населених пунктах спричиняються порушенням правил протипожежної безпеки, несправністю електропроводки, стихійними лихами природного характеру, аваріями.

Пожежі в містах і населених пунктах впливають на морально-психологічний стан людей і порушують нормальну життєдіяльність.

Пожежі поділяються на окремі (горить одна або кілька споруд), **масові** (горить до 20 % будинків), **суцільні** (горить до 90% будинків).

На виробництві, у побуті часто виникають вибухи газу та інших вибухонебезпечних речовин, що призводить до руйнування будівель і пожеж.

Особливо небезпечні аварії на АЕС.

Найнебезпечнішими за наслідками є аварії на АЕС з викидом в атмосферу радіоактивних речовин, в наслідок яких має місце довгострокове радіоактивне забруднення місцевості на величезних площах. Одною з таких аварій є вибух на Чорнобильській АЕС, який стався 26 квітня 1986 року. У момент аварії загинув 31 чоловік. Загальна кількість жертв та потерпілих складає 500 тисяч чоловік, евакуйовано 155 тис. осіб.

Аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин і зараженням навколишнього середовища виникають на підприємствах: *(слайд №29-30)* хімічної; нафтопереробної; целюлозно-паперової; харчової промисловості; водопровідних і очисних спорудах; при транспортуванні сильнодіючих отруйних речовин.

Висновок: Отже, надзвичайні ситуації техногенного характеру — це, як правило, наслідки діяльності людей.

2.3. Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру. (слайд № 31)

Надзвичайні ситуації соціального і соціально-політичного характеру — це ситуації, пов'язані з протиправними діями терористичного та антиконституційного спрямування: здійснення або реальна загроза терористичного акту, викрадення чи знищення суден, встановлення вибухових пристроїв у громадських місцях, викрадення зброї, виявлення застарілих боєприпасів тощо.

Тероризм — загроза людству XXI століття. 11 вересня 2001 р. світ був шокований зухвалими терористичними актами в Нью-Йорку та Вашингтоні.

Цього дня пілоти - смертники спрямували захоплені пасажирські літаки на башти - близнюки Всесвітнього торговельного центру, які були символом прогресу і могутності Америки, а також на Пентагон. У результаті загинуло близько 7 тис. людей.

8.02. 2014 року під час Олімпіади в Сочі українець попитався захопити літак з пасажирами у повітрі і змінити курс на Сочі, та екіпаж перехитрив його і посадив літак у Стамбулі. Ніхто не постраждав, а порушника заарештували.

У 2013 році пролунали два вибухи (у трамваї і на вокзалі) у м. Дніпропетровськ, де загинули десятки людей.

Висновок: Отже, на початку XXI століття тероризм став справжнім лихом. Сучасні терористи дедалі частіше переходять до масового фізичного знищення невинних людей.

Метод «Вільний мікрофон»

1. З чим пов'язані надзвичайні ситуації соціального і соціально-політичного характеру?

2. Навести приклади тероризму.

3. Що ви знаєте про мобільний тероризм?

IV. Закріплення нових знань – 10 хв. (методом брейн-рингу)

1. Надзвичайна ситуація – це що?

2. Назвати види надзвичайних ситуацій.

3. Назвати рівні надзвичайних ситуацій.

4. Яка швидкість вітру під час бурі (шторму)?

5. Що таке надзвичайні ситуації техногенного характеру?

6. На яких підприємствах виникають аварії з витоком СДОР?

7. Які надзвичайні ситуації називають лихом XXI століття?

8. Назвати дату аварії на Чернобильській АЕС?
9. На які види поділяються пожежі?
10. Що потрібно зробити, якщо ви побачили на зупинці пакет?

V. Підсумок уроку – 2 хв.

1. Висновки про реалізацію поставлених на уроці завдань.
2. Висновки про наслідки успішності учнів та коментар оцінок за відповіді.

VI. Рефлексія – 1 хв.

- Що вам найбільше запам'яталося на уроці?
- Що вам сподобалося, а що – ні?
- Що нового ви дізналися на уроці?
- Де ви можете застосувати отримані на уроці знання?

VII. Домашнє завдання – 1 хв.

Конспект, підручник с.188-213,

повторити с.132-134. Стрйові прийоми без зброї.

Підготувати презентацію “Хімічна та біологічна зброя”.

Вчитель предмета «Захист Вітчизни»